

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Чорток Юлія Володимирівна

УДК 339.17:658.7:502.13(043.3)

**ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ
ЛОГІСТИЧНОЮ СИСТЕМОЮ ТОРГОВЕЛЬНОГО
ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність 08.00.06 – економіка природокористування
та охорони навколишнього середовища

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Суми – 2010

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Сумському державному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник –

кандидат економічних наук, доцент
Сотник Ірина Миколаївна,
Сумський державний університет,
докторант.

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор
Решетнікова Ірина Леонідівна,
Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана,
професор кафедри маркетингу;

кандидат економічних наук, доцент
Павленко Олена Олексіївна,
Сумський державний університет,
доцент кафедри управління.

Захист відбудеться “6” квітня 2010 р. о 16 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 55.051.01 Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2, ауд. М-209.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2.

Автореферат розісланий “5”березня 2010 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.М. Таранюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Інтеграція України в європейський та світовий простір потребує інноваційних підходів до розроблення механізмів управління розвитком суб'єктів підприємництва з урахуванням їх впливу на довкілля. В сучасних умовах традиційні методи не спроможні забезпечити стратегічно ефективні рішення, у той час як забруднення навколишнього природного середовища (НПС) завдає збитків національному добробуту. Поширення глобалізації сприяє інтенсивному розвитку торговельних процесів, що збільшують свій негативний вплив на довкілля. У зв'язку з цим орієнтація логістичного управління торговельним підприємством на екологізацію своєї діяльності потребує зміни методів управління на екологічно орієнтовані, сутність яких полягає у мінімізації екодеструктивного впливу і забезпеченні охорони НПС. Значної актуальності при цьому набуває формування і застосування логістичного підходу разом із системним для більш ефективного управління підприємством. Становлення системи екологічно орієнтованого логістичного управління на підприємствах є інноваційною зміною як стратегії, так і тактики управління, що сприятиме формуванню механізмів еколого-орієнтованої господарської діяльності.

Дослідженню питань взаємного впливу антропогенних і природних систем присвячені праці вітчизняних та зарубіжних науковців: О.Ф. Балацького, С.М. Бобильова, Е. Буна, Б.В. Буркинського, О.О. Веклич, К.Г. Гофмана, Г. Дейлі, Б.М. Данилишина, А.Ю. Жулавського, В.М. Кислого, Л.Г. Мельника, Б. Ната, І.В. Недіна, О.О. Павленко, Н.В. Пахомової, І.М. Потравного, К.К. Ріхтера, В.Г. Сахаєва, В.М. Степанова, П.В. Тархова, О.М. Теліженка, Ю.Ю. Туниці, С.К. Харічкова, М.А. Хвесика, Л. Хенса, Є.В. Хлобистова та ін.

Протягом останнього десятиліття накопичено чималий досвід удосконалення загальних принципів і механізмів діяльності підприємств з використанням логістики. Різним аспектам теорії і практики логістики присвячені праці таких вітчизняних вчених, як О.М. Азарян, В.Н. Амітан, Л.В. Балабанова, Г.І. Брітченко, М.Ю. Григорак, М.С. Дороніна, А.Г. Кальченко, Є.В. Крикавський, Р.Р. Ларіна, В.Є. Ніколайчук, М.А. Окландер, В.Л. Пілюшенко, І.Л. Решетнікова, О.М. Тридід, Л.В. Фролова, Н.І. Чухрай, О.О. Шубін та ін. Вагомий науковий внесок зробили такі вчені СНД, як Б.А. Анікін, А.М. Гаджинський, Е.А. Голіков, В.С. Лукинський, Л.Б. Міротін, А.І. Семененко, І.Е. Ташбаєв, В.І. Сергєєв, а також фахівці інших зарубіжних країн, зокрема, Д. Бауерсокс, Дж. Бушер, Д. Клосс, Дж. Хескетт та ін.

Незважаючи на значну кількість робіт з логістики, основна увага науковцями приділяється загальній теорії та особливостям організації потокових процесів, окремим сферам діяльності - транспортній, складській, виробничій, розподільчій логістиці. Водночас питання логістичного управління мікроекономічними структурами вивчені недостатньо, а дослідження екологічних проблем і

механізмів їх розв'язання із застосуванням логістичного інструментарію носить фрагментарний характер.

Таким чином, актуальність дисертаційного дослідження полягає в об'єктивній необхідності подальшого розвитку теоретичних основ та науково-методичних підходів до еколого-економічної оцінки потокових процесів з метою формування на цій основі еколого-економічних механізмів прийняття рішень з управління логістичною системою торговельного підприємства.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Роботу виконано відповідно до загальнодержавної стратегії соціального та економічного розвитку України на 2004-2015 рр., основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі економічних наук (Постанова Президії НАН України від 25.02.09 № 55): пункт 4.1.7 – економіка природокористування й охорони навколишнього середовища; тематики науково-дослідних робіт Сумського державного університету, серед яких: «Фундаментальні основи формування механізмів забезпечення стійкого розвитку соціально-економічних систем» (№ д/р 0106U001939), де автором проаналізовані чинники екодеструктивного впливу торговельної діяльності на довкілля, «Фундаментальні основи забезпечення стійкого розвитку при переході до інформаційного суспільства» (№ д/р 0108U000670), де здобувачем досліджено вплив логістичних систем на довкілля та розглянуті особливості ціноутворення на основі повних логістичних витрат, «Формування еколого-економічного механізму мотивації ресурсозбереження в умовах переходу України до інформаційного суспільства» (№ д/р 0108U009079), де автором проаналізовано вплив різних видів транспорту на НПС, «Формування економічного механізму вирішення міжнародних екологічних конфліктів» (№ д/р 0109U004803), де здобувачем розроблено науково-методичний підхід до вибору оптимального варіанта розподілу товару торговельним підприємством, «Розробка фундаментальних еколого-економічних передумов інноваційних трансформацій як основи зміни технологічних укладів суспільного виробництва» (№ д/р 0108U007128), де дисертантом проаналізовані перспективи розвитку торговельних підприємств з урахуванням інтеграційних і глобалізаційних процесів.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в узагальненні теоретичних засад та удосконаленні науково-методичних підходів до формування еколого-економічного механізму управління логістичною системою торговельного підприємства. Реалізація мети обумовила необхідність вирішення таких основних завдань:

- на основі узагальнення наукових підходів теоретично обґрунтувати поняття «екологічна логістика»;
- розробити концепцію повних логістичних витрат торговельного підприємства;

- розробити науково-методичні підходи до врахування економічних наслідків забруднення довкілля в управлінні логістичною системою торговельного підприємства у сфері управління товарними запасами;
- удосконалити теоретичні засади формування механізму управління логістичною системою торговельного підприємства на основі врахування екологічних чинників;
- сформувати систему еколого-економічних показників оцінки управління логістичною системою торговельного підприємства;
- розробити методичні підходи до оптимізації рівня екодеструктивного впливу логістичної діяльності торговельного підприємства у сфері розподілу товарів;
- розробити теоретичні підходи до формування стратегії екологізації управління логістичною системою торговельного підприємства.

Об'єктом дослідження є еколого-економічний механізм управління логістичною системою торговельного підприємства та його системно-структурна побудова.

Предметом дослідження є еколого-економічні відносини, що виникають у процесі логістичної діяльності торговельного підприємства.

Методи дослідження. Під час проведення дисертаційного дослідження були використані методи:

- системно-структурного аналізу – при дослідженні взаємозв'язків у логістичній системі торговельного підприємства та визначенні завдань управління нею з урахуванням екологічних чинників; формуванні системи еколого-економічних показників оцінки ефективності функціонування логістичної системи торговельного підприємства;
- порівняльного і статистичного аналізів – при дослідженні впливу діяльності торговельних підприємств на НПС;
- причинно-наслідкових зв'язків – при дослідженні сутності та змісту понять «екологічна логістика» і «повні логістичні витрати торговельного підприємства»;
- економіко-математичного моделювання – при визначенні оптимального розміру замовлення та виборі варіанта розподілу товарів торговельним підприємством з урахуванням екологічних чинників.

Інформаційну базу дослідження склали: зібрані, опрацьовані й узагальнені особисто автором первинні матеріали еколого-економічних досліджень і внутрішньої документації підприємств оптової торгівлі Сумської та Харківської областей, офіційні матеріали Державного комітету статистики України, Сумського обласного та міських управлінь статистики, законодавчі та нормативні акти Верховної Ради і Кабінету Міністрів України, Міністерства охорони навколишнього природного середовища; наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних вчених у галузі економіки природокористування та охорони навколишнього середовища.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у такому:

вперше:

- визначено економічну сутність поняття «повні логістичні витрати торговельного підприємства», яке подане як виражені у вартісній формі економічні й екологічні витрати, пов'язані зі здійсненням логістичної діяльності;

удосконалено:

- науково-методичний підхід до визначення оптимального розміру замовлення, що, на відміну від існуючих, ґрунтується на мінімізації економічних та екологічних витрат логістичної діяльності торговельного підприємства;

- науково-методичний підхід до вибору оптимального варіанту розподілу товарів, що, на відміну від існуючих, дозволяє обрати оптимальний за часом, економічними витратами та екодеструктивним впливом варіант розподілу товарів торговельним підприємством;

дістали подальшого розвитку:

- теоретичне обґрунтування поняття «екологічна логістика», яке, на відміну від існуючих, полягає в управлінні матеріальним та супутніми потоками на всіх стадіях їх руху у межах логістичної системи підприємства і забезпечує мінімізацію екодеструктивного впливу на довкілля;

- теоретичні засади формування еколого-економічного механізму управління логістичною системою торговельного підприємства, відмінною рисою якого є його спрямованість на екологізацію логістичної діяльності шляхом урахування екологічних чинників під час формування вхідних та вихідних потоків логістичної системи торговельного підприємства;

- система показників оцінки управління логістичною системою торговельного підприємства, до якої, на відміну від існуючих, введені еколого-економічні показники, що характеризують рівні використання природних ресурсів у логістичній діяльності, її впливу на довкілля, на розширення ринків збуту та економічну ефективність проведення заходів з охорони навколишнього природного середовища;

- теоретичні підходи до формування стратегії екологізації управління логістичною системою торговельного підприємства, яка відрізняється тим, що спрямована на мінімізацію екодеструктивного впливу діяльності підприємства шляхом урахування екологічних чинників в управлінні його логістичною системою.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що основні положення, викладені у дисертації, доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій. Вони призначені для формування ефективного еколого-економічного механізму управління логістичною системою торговельного підприємства. Запровадження науково-методичних положень та рекомендацій щодо визначення оптимального розміру замовлення, який базується на мінімізації економічних та екологічних витрат логістичної

діяльності торговельного підприємства, дозволить знизити рівень екодеструктивного впливу торговельного підприємства на довкілля, а науково-методичного підходу до вибору каналу розподілу товарів – обрати оптимальний за часом, вартістю та рівнем екодеструктивного впливу варіант розподілу товарів торговельним підприємством.

Розроблені методичні рекомендації з формування механізму управління логістичною системою впроваджені у практику діяльності підприємств торгівлі ТОВ «Мастерпродукт 2005» (довідка від 11.12.2009 р.), ТОВ «Сумипродукт 2005» (довідка від 11.12.2009 р.), ТОВ «УПЕК ТРЕЙДИНГ» (довідка від 14.12.2009 р.).

Результати дисертаційного дослідження використані у діяльності СФ ВАТ «Український науковий центр технічної екології» (акт від 14.12.2009 р.) та впроваджені у навчальний процес у Сумському державному університеті (акт про впровадження від 14.12.2009 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною автором кваліфікаційною працею. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використані тільки ті ідеї, положення та матеріали, які є результатом власних досліджень здобувача.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові положення і практичні результати дисертаційного дослідження доповідалися, обговорювалися й одержали позитивну оцінку на наукових і науково-практичних конференціях, основними з яких є: Міжнародна конференція студентів і молодих вчених «Економіка для екології» (м. Суми, 2007-2009 рр.), Всеукраїнська наукова конференція «Екологічний менеджмент у загальній системі управління України» (м. Суми, 2007-2008 рр.), науково-технічна конференція викладачів, аспірантів та студентів факультету економіки та менеджменту «Економічні проблеми сталого розвитку» (м. Суми, 2005 р., 2006 р., 2009 р.), Друга всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальные проблемы социально-экономического развития регионов» (м. Сімферополь, 2006 р.), Третя і Шоста міжнародні науково-практичні конференції молодих вчених «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті» (м. Тернопіль, 2006 р., 2009 р.), Перша міжнародна науково-практична конференція студентів та молодих вчених «Розвиток соціально-економічних відносин в умовах трансформації економіки України» (м. Хмельницький, 2007 р.), Всеукраїнська науково-практична конференція «Економічна політика України в умовах євроінтеграції» (м. Кривий Ріг, 2008 р.), Четверта міжнародна молодіжна наукова конференція «Довкілля – XXI» (м. Дніпропетровськ, 2008 р.), Третя всеукраїнська науково-практична конференція «Сталий розвиток підприємств сфери послуг» (м. Ялта, 2009 р.).

Публікації. Основні результати дисертаційної роботи опубліковано у 22 друкованих працях (13 з яких належать особисто автору), у тому числі у 5 статтях у наукових фахових виданнях, 1 статті в інших виданнях, 1 розділі у

колективній монографії. Загальний обсяг публікацій з теми дисертації становить 4,4 друк. арк., з них особисто автору належить 4,18 друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 160 найменувань і 5 додатків.

Загальний обсяг дисертації становить 210 сторінок, у тому числі обсяг основного тексту – 164 сторінки. Дисертація містить 25 таблиць загальним обсягом 8 сторінок, 28 рисунків на 12 сторінках, список використаних джерел на 18 сторінках, додатки на 8 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, визначено мету, об'єкт і предмет дослідження, сформульовано його завдання, розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів.

У **першому розділі «Передумови екологізації логістичної діяльності торговельних підприємств»** розкрито сутність логістичної системи торговельного підприємства, досліджено вплив її функціональних підсистем на довкілля, доведено необхідність урахування екологічних чинників в управлінні логістичною системою торговельного підприємства та запропоновано і теоретично обґрунтовано авторське трактування поняття «екологічна логістика».

На основі проведеного автором дослідження особливостей здійснення логістичної діяльності торговельними підприємствами встановлено, що з метою оптимізації своєї діяльності, поліпшення якості та ефективності функціонування системи постачання, підвищення ступеня задоволеності споживачів і зменшення витрат на здійснення логістичних операцій вони інтегрують різні функціональні підсистеми (постачання, складування, пакування, сортування, транспортування тощо) в єдину логістичну систему. Поняття логістичної системи автор трактує як складну, організаційнозавершену (структуровану) економічну систему, яка складається з елементів – підсистем, взаємозв'язаних в єдиному процесі управління матеріальними та супутніми потоками, причому завдання функціонування цих підсистем об'єднані внутрішніми цілями організації бізнесу та (або) зовнішніми цілями.

З метою обґрунтування необхідності врахування екологічних чинників в управлінні логістичною системою торговельного підприємства автором досліджено вплив функціональних підсистем логістичної системи торговельного підприємства на НПС. Встановлено, що функціональні підсистеми логістичної системи торговельного підприємства здійснюють негативний вплив на стан довкілля, який проявляється у: розміщенні відходів процесів закупівлі; зберігання та розподілу товарів; контакті людей з екологічно небезпечними інгредієнтами під час обробки та затарювання вантажів; забрудненні довкілля внаслідок висипання, витікання, випаровування вантажів через неякісну упаковку тощо.

Автором проаналізовано та узагальнено вітчизняні та закордонні підходи до трактування поняття «екологічна логістика». На підставі проведеного аналізу встановлено, що науковці, які досліджують зазначену проблематику, розглядають це поняття здебільшого обмежено, враховуючи екодеструктивний вплив лише окремих підсистем логістичної системи або лише наслідки такого впливу. Тому дисертантом запропоноване та теоретично обґрунтоване власне трактування поняття «екологічна логістика» як підсистеми управління матеріальними та супутніми потоками від первинного джерела до кінцевого споживача, що забезпечує мінімізацію екодеструктивного впливу на довкілля. Запропоноване у роботі трактування відрізняється від існуючих тим, що передбачає управління матеріальним та супутніми потоками на всіх стадіях їх руху у межах логістичної системи підприємства. Таке трактування дає можливість обґрунтувати необхідність формування еколого-економічного механізму управління логістичною системою торговельного підприємства.

У другому розділі «**Управління логістичною системою торговельного підприємства з урахуванням екологічних чинників**» розроблено концепцію повних логістичних витрат торговельного підприємства, науково-методичний підхід до врахування економічних наслідків забруднення довкілля у сфері управління запасами; обґрунтовано необхідність та сформовано теоретичні засади еколого-економічного механізму управління логістичною системою торговельного підприємства, а також запропоновано систему показників оцінки управління логістичною системою.

На підставі проведеного аналізу підходів до визначення та класифікації логістичних витрат автором запропоновано концепцію повних логістичних витрат торговельного підприємства, в рамках якої визначено економічну сутність поняття «повні логістичні витрати торговельного підприємства», які трактуються як виражені у вартісній формі економічні витрати (на забезпечення руху товарного та супутніх потоків між первинним джерелом і споживачем) та екологічні витрати (на компенсацію екодеструктивного впливу цього руху на НПС). Економічні витрати містять витрати, що виникають на стадіях логістичного процесу розподілу товарів торговельним підприємством, а саме у процесі транспортування ($V_{\text{тп}}$), зберігання товарів ($V_{\text{уз}}$) та інформаційного забезпечення процесів товароруку (V_1). Структура екологічних витрат передбачає обчислення витрат за двома складовими: 1) екологічні платежі (ЕП), що містять витрати, пов'язані із споживанням природних ресурсів, і плату за забруднення навколишнього природного середовища; 2) економічний збиток від забруднення довкілля (ЕЗ), не врахований в екологічних платежах. Запропонована концепція є основою для розроблення науково-методичних підходів, спрямованих на врахування екологічних чинників в управлінні логістичною системою торговельного підприємства.

Враховуючи особливості діяльності торговельних підприємств, установлено,

що ключовим фактором процесу формування витрат і ключовим показником для визначення обсягів діяльності торговельного підприємства є розмір замовлення.

У зв'язку з цим автором запропоновано науково-методичний підхід до визначення оптимального розміру замовлення ($S_{\text{опт}}$) на основі мінімізації економічних та екологічних витрат (формула (1)). Цей розмір пропонується визначати за формулою (2):

$$\begin{aligned} V_{\text{повні}} &= (V_{\text{уз}} + V_{\text{тр}} + V_i) + (E\Pi + EЗ) = \\ &= (m \cdot S/2 + K \cdot Q/S + I \cdot Q/S) + (K/c \cdot a \cdot Q/S \cdot (n + p \cdot b)) \rightarrow \min \end{aligned} \quad (1)$$

$$S_{\text{опт}} = \sqrt{\frac{2Q \cdot (K + I + K \cdot a / c \cdot (n + p \cdot b))}{m}}, \quad (2)$$

де $V_{\text{повні}}$ - повні логістичні витрати торговельного підприємства, грош. од.; m – частка витрат на утримання запасів товарів на складі від вартості товарів; S - розмір замовлення товарів у певному періоді; грош. од.; K – транспортні витрати на одне замовлення, грош. од.; Q – оборот підприємства за певний період, грош. од.; I – витрати на інформаційну підтримку на одне замовлення, грош. од.; c – ціна однієї тонни пального, грош. од.; a – частка витрат на пальне у величині транспортних витрат на одне замовлення; n – норматив збору за викиди в атмосферу пересувними джерелами за одну тунну пального певного виду, грош. од./т; p – показник, що враховує значення питомого збитку від надходження у НПС компонента вихлопного газу, значення коефіцієнта фактора сприйняття, коефіцієнта відносної агресивності та упущену вигоду (неплановані втрати та прибуток у сфері природокористування, який міг бути отриманий при раціональній та ефективній організації діяльності), грош. од./т; b – коефіцієнт, що враховує обсяг викидів (тонн) при спаленні 1 т пального певного виду.

Розроблений науково-методичний підхід до визначення оптимального розміру замовлення враховує втрати суспільства від екодеструктивного впливу логістичної діяльності торговельного підприємства і дає змогу оптимізувати його повні логістичні витрати, зменшивши екодеструктивний вплив діяльності торговельних підприємств.

У роботі сформовано теоретичні засади створення еколого-економічного механізму управління логістичною системою торговельного підприємства, який трактується автором як цілісна система форм, методів і стимулів управління потоковими процесами, що забезпечує вирішення екологічних завдань, виходячи з економічних інтересів торговельного підприємства. Формування зазначеного механізму обумовлене необхідністю зменшення забруднення НПС, забезпечення відповідності продукції екологічним вимогам, міжнародним стандартам, що особливо поширюються з розвитком глобалізаційних процесів і мають на меті

посилення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світових ринках.

Основні елементи розробленого дисертантом еколого-економічного механізму управління логістичною системою торговельного підприємства подані на рис. 1.

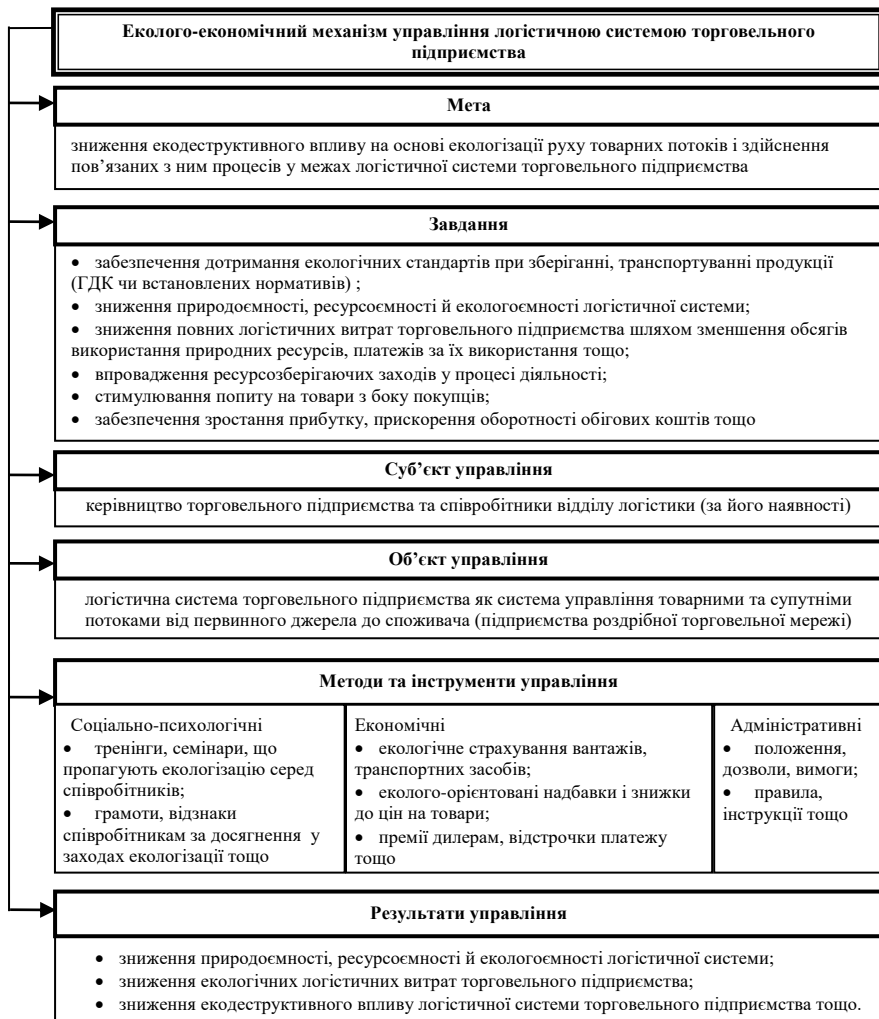

Рис. 1. Елементи еколого-економічного механізму управління логістичною системою торговельного підприємства

Для оцінки ступеня досягнення поставлених цілей екологізації управління логістичною системою торговельного підприємства в рамках зазначеного механізму автор пропонує використовувати систему показників, поданих у табл. 2, та розроблені ним підходи до їх розрахунку.

Таблиця 2

Еколого-економічні показники оцінки управління логістичною системою торговельного підприємства

Напрямок оцінки	Показник
Рівень впливу управління логістичною системою торговельного підприємства на економічну ефективність проведення заходів з охорони навколишнього природного середовища	<ul style="list-style-type: none"> - коефіцієнт окупності витрат управління екологізацією; - коефіцієнт ефективності управління екологізацією; - коефіцієнт витратності управління екологізацією логістичної діяльності
Рівень використання природних ресурсів у логістичній діяльності торговельного підприємства	<ul style="list-style-type: none"> - природоемність товару; - природоефективність товару; - екологоефективність товару; - екологоемність товару; - відходоемність товару; - екологоемність прибутку; - платоспроможність понаднормативного і нерационального природокористування
Рівень впливу логістичної діяльності торговельного підприємства на довкілля та ефективність витрат на охорону навколишнього природного середовища	<ul style="list-style-type: none"> - екологоемність логістичної діяльності; - рентабельність природоохоронних заходів; - коефіцієнт компенсації екодеструктивного впливу; - частка платежів за використання природних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища в загальній сумі платежів
Рівень впливу екологізації логістичної діяльності на розширення ринків збуту товарів	<ul style="list-style-type: none"> - коефіцієнт екологізації постачальницької діяльності; - коефіцієнт екологізації реалізаційної діяльності

Застосування запропонованої у табл. 2 системи показників дозволяє комплексно оцінювати процеси екологізації та своєчасно коригувати їх здійснення у разі відхилення від запланованих значень. Крім того, їх розрахунок і аналіз дозволяють з високим ступенем об'єктивності оцінити стан та ефективність проведення заходів екологізації на підприємстві.

У третьому розділі «Еколого-економічна оптимізація логістичної діяльності торговельного підприємства» проаналізовано організаційні й еколого-економічні аспекти управління логістичною системою, розроблено науково-методичний підхід до оптимізації рівня екодеструктивного впливу логістичної діяльності торговельного підприємства у сфері розподілу товарів, сформовано теоретичні підходи до формування стратегії екологізації управління логістичною системою.

Проведений дисертантом аналіз діяльності торговельних підприємств Сумської області, а саме ТОВ «Мастерпродукт 2005», ТОВ «Сумипродукт

2005», ДП «ДТС-Суми», показав, що при виборі найкращого варіанта розподілу товарів найважливішими параметрами виступає час і вартість, їх співвідношення за різних умов формує суму логістичних витрат, пов'язаних з утриманням і реалізацією товарів, у той час як екологічні параметри не беруться до розгляду.

З метою вибору торговельним підприємством варіанта розподілу товарів, оптимального за часом, економічними витратами та екодеструктивним впливом на довкілля у роботі було здійснено еколого-економічну оцінку варіантів розподілу товарів торговельними підприємствами Сумської області: ТОВ «Сумипродукт 2005», ТОВ «Мастерпродукт 2005», ДП «ДТС-Суми».

Еколого-економічна оцінка виконувалася на основі матриці можливих результатів (табл. 3), в якій аналізувалися варіанти розподілу: прямий (доставка товарів напряму роздрібному торговцю), непрямий (використання посередника) і змішаний (одночасне використання прямого і непрямого видів розподілу). Параметрами розподілу товарів були визначені час (Т), економічні витрати ($V_{\text{екон}}$) (вартість доставки) та повні логістичні витрати торговельного підприємства (ПЛВ) (вартість доставки з урахуванням витрат на відшкодування збитків від екодеструктивного впливу на довкілля). Елементами матриці стали значення параметрів при виборі відповідного варіанта розподілу.

Таблиця 3

Матриця можливих результатів

Варіанти розподілу товарів	Критерії розподілу товарів		
	Час (Т)	Економічні витрати ($V_{\text{екон}}$)	Повні логістичні витрати (ПЛВ)
Прямий	T_{11}	$V_{\text{екон}12}$	ПЛВ ₁₃
Непрямий	T_{21}	$V_{\text{екон}22}$	ПЛВ ₂₃
Змішаний	T_{31}	$V_{\text{екон}32}$	ПЛВ ₃₃

Вибір оптимального варіанта розподілу може здійснюватися на основі одного визначального на певний момент часу параметра. У випадку, коли важливість параметрів має однакове значення і для жодного варіанта розподілу не виявилось, що всі значення найменші, ніж для будь-якого іншого, для вибору оптимального варіанта розподілу товарів дисертантом пропонується використовувати критерії вибору або прийняття рішення в умовах невизначеності - критерії Лапласа, Вальда, Севіджа і Гурвіца. Оптимальним вважається варіант розподілу товарів, при якому значення критеріїв вибору мінімальні.

Результати розрахунків (табл. 4) свідчать про те, що існуючий варіант розподілу товарів на торговельному підприємстві ДП «ДТС-Суми» не є оптимальним з точки зору співвідношення часової, економічної та екологічної складових, а оптимальним є змішаний розподіл товарів, оскільки саме він забезпечує мінімальне значення розраховуваних критеріїв.

Таблиця 4

Вибір варіанта розподілу товарів ДП «ДТС-Суми» за критеріями вибору і прийняття рішень

Варіанти розподілу товарів	Критерії вибору			
	Критерій Лапласа	Критерій Вальда	Критерій Севіджа	Критерій Гурвіца
Прямий (фактичний)	1,0972	1,2500	0,2500	1,1250
Непрямий	1,1670	1,5000	0,4990	1,2500
Змішаний (оптимальний)	1,0265	1,0602	0,0602	1,0301

На підприємстві ТОВ «Мастерпродукт 2005» (табл. 5) використовуваний варіант непрямого розподілу товарів через посередника не є оптимальним за обраними критеріями, оскільки не забезпечує мінімальне значення розраховуваних критеріїв. Тому оптимальним є змішаний розподіл товарів.

Таблиця 5

Вибір варіанта розподілу товарів ТОВ «Мастерпродукт 2005» за критеріями вибору і прийняття рішень

Варіанти розподілу товарів	Критерії вибору			
	Критерій Лапласа	Критерій Вальда	Критерій Севіджа	Критерій Гурвіца
Прямий	1,2371	1,2500	0,5000	1,2383
Непрямий (фактичний)	1,1667	1,5000	0,2348	1,2500
Змішаний (оптимальний)	1,0113	1,0226	0,2266	1,0113

На торговельному підприємстві ТОВ «Сумипродукт 2005» (табл. 6) використовуваний варіант змішаного розподілу товарів є оптимальним за обраними критеріями, оскільки за цим варіантом значення розраховуваних критеріїв мінімальні.

Таблиця 6

Вибір варіанта розподілу товарів ТОВ «Сумипродукт 2005» за критеріями вибору і прийняття рішень

Варіанти розподілу товарів	Критерії вибору			
	Критерій Лапласа	Критерій Вальда	Критерій Севіджа	Критерій Гурвіца
Прямий	1,2071	1,2500	0,5000	1,2156
Непрямий	1,1667	1,5000	0,1903	1,2500
Змішаний (фактичний і оптимальний)	1,0081	1,0172	0,1811	1,0086

Розроблений науково-методичний підхід до вибору оптимального варіанта розподілу товарів дозволяє отримати найбільш оптимальний з точки зору обраних параметрів варіант розподілу товарів, під яким розуміють вибір не лише виду транспорту, а й доцільності залучення посередника для забезпечення

виконання зобов'язань з доставки товарів.

З метою забезпечення впровадження розроблених теоретичних та науково-методичних положень щодо управління логістичною системою з урахуванням екологічних чинників автором запропоновані теоретичні підходи до формування стратегії екологізації, спрямованої на зменшення екодеструктивного впливу торговельної діяльності на НПС.

Для розроблення такої стратегії пропонується використовувати процесно-системний підхід, що передбачає проходження ряду основних етапів (рис. 2).

Рис. 2. Етапи розроблення стратегії екологізації управління логістичною системою торговельного підприємства

Стратегія екологізації управління логістичною системою торговельного підприємства покликана сприяти вирішенню таких основних завдань:

- зменшення обсягів викидів шкідливих речовин в атмосферу шляхом переходу від великих вантажівок до менш габаритних, які використовують менше палива, заміни використовуваного виду пального на менш шкідливе;

- урахування екологічного чинника при розміщенні складських приміщень;
- орієнтації співробітників на охорону навколишнього природного середовища шляхом проведення семінарів, тренінгів та ін.;
- фінансування заходів природоохоронного призначення з метою формування сприятливого іміджу у споживачів і контрагентів тощо.

На основі дослідження еколого-економічної ситуації в Україні у 2000-2009 рр. та враховуючи тенденції інтеграційних процесів у європейський та світовий простір, автором обгрунтовано необхідність коригування цілей та методів управління логістичною системою вітчизняного торговельного підприємства, які повинні спрямовуватися на забезпечення максимальної еколого-економічної ефективності руху товарних, інформаційних, фінансових і сервісних потоків на всіх етапах товароруку – від закупівлі товару для подальшого продажу до доставки його у роздрібну мережу або споживачів.

Запропоновані у дисертаційній роботі теоретичні та науково-методичні положення сприятимуть впровадженню еколого-економічного управління логістичною системою торговельного підприємства та зниженню екодеструктивного впливу на НПС.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено узагальнення теоретичних основ і науково-методичних підходів до врахування екологічних чинників у процесі управління товарорухом та представлено авторське розв'язання наукового завдання – формування еколого-економічного механізму управління логістичною системою торговельного підприємства.

Результати дослідження є підставою для таких висновків.

1. У результаті дослідження впливу функціональних підсистем логістичної системи торговельного підприємства на НПС автором встановлено, що їх негативний вплив проявляється у: розміщенні відходів процесів закупівлі, зберігання та розподілу товарів; контакті людей з екологічно небезпечними інгредієнтами при обробці та затарюванні вантажів; забрудненні довкілля внаслідок висипання, витікання, випаровування вантажів через неякісну упаковку; забрудненні атмосфери парами вихлопних газів транспортних засобів; шумовому та вібраційному забрудненні тощо.

2. Систематизація та зіставлення підходів до визначення поняття «екологічна логістика», дали можливість запропонувати авторське трактування цього поняття, згідно з яким управління матеріальним та супутніми потоками здійснюється на всіх стадіях їх руху в межах логістичної системи підприємства. Під екологічною логістикою дисертант розуміє підсистему управління матеріальними та супутніми потоками від первинного джерела до кінцевого споживача, що забезпечує мінімізацію екодеструктивного впливу на довкілля.

3. З метою формування науково-методичної бази для прийняття логістичних рішень з урахуванням екологічних чинників у роботі визначено економічну

сутність поняття повних логістичних витрат торговельного підприємства як виражених у вартісній формі витрат на забезпечення руху товарного та супутніх потоків між первинним джерелом і споживачем та витрат на компенсацію екодеструктивного впливу цього руху на НПС.

4. Дисертантом розроблений науково-методичний підхід до визначення оптимального розміру замовлення торговельним підприємством, що враховує втрати суспільства від екодеструктивного впливу логістичної діяльності торговельного підприємства і дає можливість, врахувавши ці втрати, оптимізувати повні логістичні витрати, зменшивши екодеструктивний вплив діяльності торговельних підприємств.

5. У роботі сформовано теоретичні засади створення еколого-економічного механізму управління логістичною системою торговельного підприємства, під яким розуміють цілісну систему форм, методів і стимулів управління потоковими процесами, що забезпечує вирішення екологічних завдань, виходячи з економічних інтересів торговельного підприємства. Визначено мету, завдання, об'єкт, суб'єкт, методи та інструменти, а також результати дії механізму.

6. Для оцінки ступеня досягнення поставлених цілей екологізації управління логістичною системою торговельного підприємства в рамках зазначеного механізму автором запропонована система показників, що характеризують рівні впливу управління логістичною системою торговельного підприємства на економічну ефективність проведення заходів з охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів у логістичній діяльності торговельного підприємства, впливу логістичної діяльності торговельного підприємства на довкілля та ефективність витрат на охорону НПС, впливу екологізації логістичної діяльності на розширення ринків збуту товарів.

7. На основі запропонованого дисертантом підходу до вибору оптимального варіанта розподілу товарів у роботі було здійснено еколого-економічну оцінку варіантів розподілу товарів торговельними підприємствами Сумської області. Результати показали, що на торговельних підприємствах ДП «ДТС-Суми» та ТОВ «Мастерпродукт 2005» існуючі варіанти розподілу товарів (прямий і непрямий види розподілу) не є оптимальними з точки зору співвідношення часової, економічної та екологічної складових, оскільки не забезпечують мінімальне значення розраховуваних критеріїв, а оптимальним є змішаний розподіл товарів. На підприємстві ТОВ «Сумипродукт 2005» використовуваний варіант розподілу є оптимальним за обраними критеріями, оскільки за цього варіанта значення розраховуваних критеріїв мінімальні.

8. З метою забезпечення впровадження розроблених теоретичних та науково-методичних положень щодо управління логістичною системою торговельного підприємства з урахуванням екологічних чинників автором запропоновані теоретичні підходи до формування стратегії екологізації

управління логістичною системою торговельного підприємства, яка спрямована на зменшення екодеструктивного впливу торговельної діяльності на НПС. Реалізація стратегії екологізації управління логістичною системою торговельного підприємства сприятиме вирішенню таких основних завдань: зменшенню обсягів викидів шкідливих речовин в атмосферу шляхом переходу від великих вантажівок до менш габаритних, які використовують менше пального; заміні використовуваного виду пального на менш шкідливе; врахуванню екологічного чинника при розміщенні складських приміщень; орієнтації співробітників на охорону навколишнього природного середовища шляхом проведення семінарів, тренінгів та ін.; фінансуванню заходів природоохоронного призначення з метою формування сприятливого іміджу у споживачів і контрагентів тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Розділи монографій

1. Чорток Ю.В. Упровадження логістичних систем як основний напрямок здійснення ресурсозберігаючих трансформацій у транспортному комплексі України / Ю. В. Чорток // Ресурсозбереження та економічний розвиток України: формування механізмів переходу суб'єктів господарювання України до економічного розвитку на базі ресурсозберігаючих технологій: монографія / за заг. ред. І. М. Сотник. — Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. — С. 305-324.

Статті у наукових фахових виданнях

2. Чорток Ю. В. Значення запровадження методів логістики на українських підприємствах в сучасних умовах / О. І. Карінцева, Л. В. Старченко, Ю. В. Чорток // Механізм регулювання економіки. — 2005. — № 2. — С. 127—132. *Особистий внесок: визначені переваги застосування логістичних підходів в управлінні торговельним підприємством.*

3. Чорток Ю. В. Напрямки зниження негативного еколого-економічного впливу логістичної системи / Ю. В. Чорток // Механізм регулювання економіки. — 2007. — № 3. — С. 165–172.

4. Чорток Ю. В. Екологічна стратегія логістичної діяльності торгових підприємств / Ю. В. Чорток // Прометей: регіональний збірник наукових праць з економіки / Донецький економіко-гуманітарний інститут МОН України; Інститут економіко-правових досліджень НАН України. — Донецьк: ДЕГІ, 2007.— Вип. №2(23). — С. 226-229.

5. Чорток Ю. В. Визначення оптимального розміру замовлення торговим підприємством з урахуванням екологічних факторів / Ю. В. Чорток // Механізм регулювання економіки. — 2008. — № 3(1). — С. 33–40.

6. Чорток Ю. В. Методичний підхід до вибору раціональної схеми доставки товару торговельним підприємством / Ю. В. Чорток // Механізм регулювання економіки. — 2009. — № 2. — С. 201–205.

Статті в інших виданнях

7. Чорток Ю. В. Эколого-экономическая эффективность различных видов транспорта в условиях логистической системы / И. Н. Сотник, Ю. В. Чорток // Труды Южного филиала «Крымский агротехнологический университет» Национального аграрного университета. Выпуск №97 «Экономические науки». – Симферополь, 2006. – С. 133-138. *Особистий внесок: досліджено переваги та недоліки різних видів транспорту з точки зору економічних витрат та впливу на довкілля.*

Матеріали наукових конференцій

8. Чорток Ю. В. Соотношение маркетинга и логистики / Ю. В. Чорток // Тези доповідей науково-технічної конференції викладачів, співробітників, аспірантів і студентів факультету економіки та менеджменту (18-29 квітня 2005 р.). – Суми: Вид-во СумДУ, 2005. – С. 183.

9. Чорток Ю. В. Запровадження логістичної системи на підприємстві як інструмента оптимізації економічної діяльності / Ю. В. Чорток // Збірник тез Третьої міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті» (22-24 лютого 2006 р.). – Тернопіль: Економічна думка, 2006. – Ч.2. – С. 450-452.

10. Чорток Ю. В. Організаційно-економічні проблеми логістичного управління підприємством / І. М. Сотник, Ю. В. Чорток // Тезиси докладов II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальные проблемы социально-экономического развития регионов» (7-9 апреля 2006 г.). – Симферополь: Крымское учебно-педагогическое государственное издательство, 2006. – С. 163-164. *Особистий внесок: проаналізовані основні проблеми впровадження логістики на вітчизняних підприємствах.*

11. Чорток Ю. В. Екологічна безпека транспортної логістики / Ю. В. Чорток, В. В. Масло // Збірник тез науково-технічної конференції викладачів, аспірантів та студентів факультету економіки та менеджменту «Економічні проблеми сталого розвитку», присвяченої Дню науки в Україні (20-29 квітня 2006 р.). – Суми: Вид-во СумДУ, 2006. – Т.1. – С. 189-190. *Особистий внесок: проаналізовано деструктивний вплив транспортної логістики на довкілля та розроблені напрями його зниження.*

12. Chortok Yu. Greener logistics / Yu. Chortok, V. Maslo // Economics for Ecology: papers of XII International scientific conference (3-7 травня 2007 р.). — Sumy, 2007. – P. 167–169. *Особистий внесок: досліджено теоретичні підходи до визначення поняття «екологічна логістика».*

13. Чорток Ю. В. Логістичні підходи до управління транспортними витратами підприємства на основі ресурсозбереження / Ю. В. Чорток // Збірник тез доповідей сьомої щорічної всеукраїнської наукової конференції «Екологічний менеджмент у загальній системі управління України» (24-25 квітня 2007р.). –

Суми: Вид-во СумДУ, 2007. – С. 120-121.

14. Чортюк Ю. В. Управління витратами підприємства в рамках логістичної концепції / Ю. В. Чортюк, І. М. Сотник // Збірник тез I Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Розвиток соціально-економічних відносин в умовах трансформації економіки України» (17-18 травня 2007р.). – Хмельницький, 2007. – С. 102-103. *Особистий внесок: проаналізовано підходи до визначення та класифікації логістичних витрат.*

15. Чортюк Ю. В. Логістичний підхід до зменшення екологічних витрат / Ю. В. Чортюк, І. М. Сотник // Екологічний менеджмент у загальній системі управління: тези Восьмої щорічної всеукраїнської наукової конференції (22-23 квітня 2008 р.). – Суми: Вид-во СумДУ, 2008. – С. 123-126. *Особистий внесок: досліджено передумови використання логістичних підходів з метою зменшення економічних витрат від забруднення довкілля.*

16. Chortok Yu. Trade, environment and sustainable development // Economics for Ecology: papers of XII International scientific conference (6-9 травня 2007 р.). – Sumy, 2008. – P. 26.

17. Чортюк Ю. В. Логістическіе аспекты развития торговых предприятий в условиях евроинтеграции / Ю. В. Чортюк, А. В. Евдокимов // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Економічна політика України в умовах евроінтеграції» (18-19 вересня 2008 р.). – Кривий Ріг: Криворізький економічний інститут ДВЗН «КНЕУ ім. В.Гетьмана», 2008. – С. 38-40. *Особистий внесок: досліджено вплив інтеграційних процесів на розвиток торговельних підприємств та особливості охорони ними довкілля.*

18. Чортюк Ю. В. Ціноутворення на основі повних логістичних витрат як напрямок екологічного нормування антропогенних навантажень / Ю. В. Чортюк // Довкілля – ХХІ: матеріали Четвертої міжнародної молодіжної наукової конференції (Дніпропетровськ 9-10 жовтня 2008 р.) / редкол.: А.Г. Шапар (голов.ред.) та ін. – Дніпропетровськ, 2008. – С. 140-142.

19. Чортюк Ю. В. Розробка стратегії екологізації логістичного управління торговельним підприємством / Ю. В. Чортюк // Збірник тез VI Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених «Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації» (26-27 лютого 2009 р.). – Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. – С. 323-324.

20. Чортюк Ю. В. Особливості ціноутворення на основі повних логістичних витрат / Ю. В. Чортюк, Г. О. Шабан // Збірник тез науково-технічної конференції викладачів, аспірантів та студентів факультету економіки та менеджменту «Економічні проблеми сталого розвитку», присвяченої Дню науки в Україні (21-24 квітня 2009 р.). – Суми: Вид-во СумДУ, 2009. – С. 182-183. *Особистий внесок: запропоноване трактування поняття повних логістичних витрат.*

21. Chortok Yu. The Environmental Impacts of Logistics Systems / Yu. Chortok

// Сборник тезисов XV Международной конференции студентов и молодых учёных «Экономика для экологии» (29 апреля – 2 мая 2009 г.). – Сумы: Изд-во СумДУ, 2009. – С. 29-30.

22. Чортюк Ю. В. Формування еколого-економічного механізму управління логістичною системою торговельного підприємства / Ю. В. Чортюк // Сталий розвиток підприємств сфери послуг: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (23-24 жовтня 2009 року). – Ялта: РВНЗ КГУ, 2009. – С. 192-195.

АНОТАЦІЯ

Чортюк Ю.В. Еколого-економічний механізм управління логістичною системою торговельного підприємства. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.06 – економіка природокористування та охорони навколишнього середовища. – Сумський державний університет, Суми, 2010.

У дисертації досліджено теоретичні, методичні та практичні питання управління логістичною системою торговельного підприємства з урахуванням екологічних чинників. Запропоновано авторське трактування поняття «екологічна логістика» та визначено економічний зміст поняття повних логістичних витрат торговельного підприємства. Розроблено науково-методичні підходи до визначення оптимального розміру замовлення з урахуванням витрат на компенсацію екодеструктивного впливу діяльності, вибору варіанта розподілу товарів, що дозволяє вибрати оптимальний за часом, економічними витратами та екодеструктивним впливом варіант розподілу товарів торговельним підприємством. Запропоновано систему еколого-економічних показників оцінки управління та теоретичні засади формування еколого-економічного механізму управління логістичною системою торговельного підприємства. Запропоновано теоретичні підходи до формування стратегії екологізації управління логістичною системою торговельного підприємства.

Ключові слова: логістична система, еколого-економічний механізм, управління, торговельне підприємство, товаропотік, оптимізація.

АННОТАЦИЯ

Чортюк Ю.В. Эколого-экономический механизм управления логистической системой торгового предприятия. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.06 – экономика природопользования и охраны окружающей среды. – Сумский государственный университет, Сумы, 2010.

В диссертации исследованы теоретические, методические и практические вопросы управления логистической системой торгового предприятия с учётом экологических факторов. В результате проведенного анализа доказано, что

научные исследования в области разработки направлений учёта экологических факторов в управлении логистической системой торгового предприятия должны углубляться, исходя из необходимости учета последствий влияния логистической деятельности на окружающую среду.

На основании анализа отечественных и зарубежных подходов к определению понятия «экологическая логистика» автором предложена и обоснована собственная трактовка понятия как подсистемы управления материальными и сопутствующими потоками от первичного источника к конечному потребителю, которая обеспечивает минимизацию экодеструктивного влияния на окружающую среду.

В работе автором определена сущность понятия полных логистических затрат торгового предприятия как выраженных в стоимостной форме расходов на обеспечение движения товарного и сопутствующих потоков между первичным источником и потребителем и расходов на компенсацию экодеструктивного влияния этого движения на окружающую среду. С целью минимизации затрат автором предложен научно-методический подход к определению оптимального размера заказа, который позволяет учитывать затраты на компенсацию экодеструктивного влияния логистической деятельности торгового предприятия, не учтенные в экологических платежах.

В работе также сформированы теоретические основы разработки эколого-экономического механизма управления логистической системой торгового предприятия трактуется автором как целостная система форм, методов и стимулов управления потоковыми процессами, обеспечивающая решение экологических задач, исходя из экономических интересов торгового предприятия. Кроме того, разработана система эколого-экономических показателей оценки управления логистической системой торгового предприятия, применение которой позволяет оценивать процессы экологизации и своевременно корректировать их осуществление в случае отклонения от запланированных значений.

В диссертации разработан научно-методический подход к выбору оптимального варианта распределения товаров, который позволяет выбрать оптимальный по времени, стоимости и экодеструктивному влиянию вариант распределения товаров торговым предприятием. Результаты расчетов свидетельствуют о том, что существующие варианты распределения товаров на торговых предприятиях ДП «ДТС Сумы» и ООО «Мастерпродукт 2005» не являются оптимальными с точки зрения соотношения временной, экономической и экологической составляющих, а оптимальным является вариант смешанного распределения товаров, используемый ООО «Сумыпродукт 2005», поскольку именно он обеспечивает минимальное значение рассчитанных критериев.

Автором предложены теоретические подходы к формированию стратегии экологизации, направленная на уменьшение экодеструктивного влияния торговой деятельности предприятия на окружающую среду. Стратегия направлена на уменьшение объемов выбросов вредных веществ в атмосферу, замену используемого вида горючего на менее вредное; учет экологического фактора при размещении складских помещений; ориентацию сотрудников на охрану окружающей среды; финансирование мероприятий природоохранного назначения и пр.

Ключевые слова: логистическая система, эколого-экономический механизм, управление, торговое предприятие, товаропоток, оптимизация.

SUMMARY

Chortok Yu.V. Ecological and Economic Mechanism of Logistic System Management at the Trade Enterprise. – Manuscript.

Thesis to gain a candidate degree in economic sciences by speciality 08.00.06 – Environmental Economics and Environmental Protection. – Sumy State University, Sumy, 2010.

In thesis theoretical, methodical and practical questions of logistic system management of trade enterprise on an ecological basis are investigated. Author interpretation of «ecological logistic» concept is offered and economic maintenance of complete logistic costs concept of trade enterprise is defined. The scientifically-methodical approach to definition of the optimum size of the order with the account of expenses on indemnification ecodestructive influences of activity and the scientifically-methodical approach to a choose a scheme of goods distribution which allows to choose a variant of distribution of the goods trade enterprise that is optimum on time, cost and ecodestructive influence are offered.

The system of ecologo-economic indicators of an estimation of logistical system functioning and the ecological and economic mechanism of logistical system of trade enterprise management is developed.

Key words: logistical system, ecological and economic mechanism, management, trade enterprise, goods' flow, optimisation.

*Підписано до друку 2.03.2010 р.
Обл.-вид. арк. 0,9.
Ум. друк. арк. 1,1.*

*Формат 60x90/16.
Тираж 100 пр.
Замовлення №*

*Папір ксерокс.
Гарнітура Times New Roman Cyr.
Друк офс.*

*Видавництво СумДУ при Сумському державному університеті
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007.*

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру ДК № 3062 від
17.12.2007 р.*

*Надруковано у друкарні СумДУ
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007.*